

Hanna Sarkkinen vas

Kirjallinen kysymys osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavien asemasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunta on hyväksynyt lain yleistuesta, joka tulee voimaan 1.5.2026 ja korvaa nykyiset Kelan työmarkkinatuen ja peruspäivärahan. Yleistuki on tarkoitettu työttömille, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai joiden ansiopäivärahakausi on päättynyt.

Orpon hallitus halusi toteuttaa yleistukiuudistuksen kiristämällä samalla sosiaaliturvan saamisen ehtoja, minkä myötä uudistus myös heikentää monien kansalaisten toimeentuloa. Erityisesti yli 55-vuotiaiden työttömien asema heikkenee, kun heihin aletaan soveltaa tarveharkintaa myös muiden kuin palkkatulojen osalta. Tämän myötä esimerkiksi pääomatulot sekä osittainen varhennettu vanhuuseläke (OVE) vähentävät jatkossa yleistuen määrää.

Monille pitkäaikaistyöttömille osittainen varhennettu vanhuuseläke on ollut keskeinen keino turvata toimeentuloa tilanteessa, jossa työllistyminen on vaikeaa. Sen tarve on myös lisääntynyt, kun työllisyystilanne on heikentynyt ja ensisijaisia etuuksia ja asumisen tukia on leikattu hallituskauden aikana merkittävästi. Yleistukeen sisältyvä heikennys on jälleen uusi rangaistus jo aiemmin leikkauksien kohteena olleelle kohderyhmälle, jolla ei välttämättä enää ole tosiasiallisia edellytyksiä työllistyä.

Nykyjärjestelmässä peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ovat olleet ensisijaisia etuuksia ilman vastaavaa vaikutusta ansaittuun eläkkeeseen. Yleistuen myötä OVE-tulo taas leikkaa yleistukea merkittävästi, mikä voi johtaa tilanteeseen, jossa eläkkeen varhentaminen ei tosiasiallisesti juurikaan paranna henkilön taloudellista asemaa. Samalla osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle jäävä henkilö kuitenkin pienentää pysyvästi tulevaa vanhuuseläkettään.

Ei ole oikeudenmukaista, että omalla työllä kerrytetty eläke jää tosiasiallisesti ansaitsematta ja päättyy valtion kassan tilkkeeksi. Erityisen kohtuutonta se on tilanteissa, joissa päätös osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle on tehty ennen yleistukilainsäädännön voimaantuloa. Vielä kohtuuttomamman tilanteesta tekee se, että ikääntyneiden työttömien toimeentuloa on aiemmin heikennetty suoraan mm. suojasääntöjä purkamalla, mikä on osaltaan voinut kannustaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen hakemiseen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 96/2026 vp

Miten hallitus aikoo varmistaa, ettei yleistuen tarveharkinta johda kohtuuttomiin tilanteisiin osittaista varhennettua vanhuuseläkettä (OVE) nostavien ikääntyneiden työttömien kohdalla,

onko hallitus valmis säätämään suojamekanismeja, joiden avulla OVE-tuloa ei huomioitaisi täysimääräisesti yleistukea leikkaavana tekijänä, ja

miten hallitus turvaa sen, että ennen lain voimaantuloa tehdyt eläkepäätökset eivät johda ennakoimattomaan ja pysyvään toimeentulon heikentymiseen?

Helsingissä 19.3.2026

Hanna Sarkkinen vas